NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA.411.007.01.2016
S/16/007

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach
ul. Powstańców 29, 40-039 Katowice
T +48 32 784 42 00, F +48 32 784 42 30
lka@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli

S/16/007 - Utrzymanie, zapewnienie ochrony i zabezpieczenie drzewostanu w Parku im. Juliusza Słowackiego w Bielsku-Białej, w związku z pracami wykonanymi w ramach jego rewitalizacji

Jednostka przeprowadzająca kontrolę

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach

Kontrolerzy

1. Monika Kopczyk, doradca ekonomiczny, upoważnienia do kontroli: nr LKA/56/2016 z dnia 1 czerwca 2016 r. i nr LKA/203/2016 z dnia 24 października 2016 r.

   (dowód: akta kontroli str. 1)

2. Antoni Wieloch, główny specjalista k.p., upoważnienia do kontroli: nr LKA/79/2016 z dnia 28 czerwca 2016 r. i nr LKA/110/2016 z dnia 1 sierpnia 2016 r.

   (dowód: akta kontroli str. 2,4)

3. Katarzyna Kozieł, specjalista k.p, upoważnienie do kontroli nr LKA/104/2016 z dnia 21 lipca 2016 r.

   (dowód: akta kontroli str. 3)

Jednostka kontrolowana

Urząd Miejski w Bielsku-Białej, pl. Ratuszowy 1, 43-300 Bielsko-Biała[1]

Kierownik jednostki kontrolowanej

Jacek Krywult, Prezydent Miasta

(dowód: akta kontroli str. 555-556)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Podjęte przez Urząd działania mające na celu zapewnienie ochrony drzewostanu w Parku im. Juliusza Słowackiego w Bielsku-Białej[1], w związku z pracami wykonanymi w ramach zadania pn. *Zwiedzaj i wypoczywaj. Rewitalizacja Starówki i Parku Słowackiego w Bielsku-Białej – etap II*[2], okazały się niewystarczające i nieskuteczne.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Urząd, na etapie przygotowania realizacji zadania rewitalizacji Parku, zapewnił w 2010 r. opracowanie dokumentacji projektowej, w tym projektu budowlanego, na podstawie którego uzyskano pozwolenie na budowę oraz projektu wykonawczego, określającego prawidłowe zasady ochrony zieleni istniejącej podczas wykonywanych prac. Zgodnie ze wskazaniami Urzędu, dokumentacja projektowa została opracowana m.in. w oparciu o sporządzoną w 2009 r. *Inwentaryzację zieleni* oraz *Koncepcję zagospodarowania terenu*, w której przewidziano zastosowanie nawierzchni negatywnie oddziałującej na drzewa.

[1] Zwany dalej „Urzędem".
[2] Zwanego dalej „zadaniem rewitalizacji Parku".

Urząd uzyskał zezwolenie na usunięcie drzew wskazanych w dokumentacji projektowej oraz terminowo zrealizował określone w nim obowiązki (wykonanie wycinki i nasadzeń zastępczych). Zapewnił również nadzór autorski i inwestorski nad realizacją zadania, a w umowie na roboty budowlane zawarł zapisy dotyczące odpowiedzialności Wykonawcy za ochronę drzew i krzewów. Nie podjęto jednak wystarczających działań minimalizujących negatywne oddziaływanie przyjętych rozwiązań projektowych i metod (technologii) prowadzenia robót na kondycję drzewostanu.

Urząd nie skorzystał również, na etapie przygotowania realizacji zadania, z istniejących możliwości podjęcia pewnych działań, które mogły zmniejszyć ryzyko nieprawidłowego postępowania Wykonawcy z drzewostanem w Parku na etapie realizacji zadania, tj. zamieszczenia w dokumentacji, obowiązującej Wykonawcę przy realizacji inwestycji, zasad ochrony zieleni istniejącej w taki sposób, aby w większym stopniu zapewnić ich uwzględnienie podczas wykonywania robót we wszystkich branżach; zapewnienia bieżącego nadzoru nad realizacją zadania ze strony inspektora nadzoru terenów zieleni[3]; żądania od Wykonawcy posiadania doświadczenia w realizacji robót budowlanych na terenach zadrzewionych.

Na etapie realizacji zadania rewitalizacji Parku okazało się bowiem, że Wykonawca robót budowlanych nie zapewnia rzetelnego stosowania zasad ochrony zieleni istniejącej, określonych w projekcie wykonawczym, co skutkowało zniszczeniem lub uszkodzeniem dużej liczby drzew[4]. Udokumentowane działania podejmowane w tej sytuacji przez Urząd oraz podmioty pełniące nadzór autorski i nadzór inwestorski były spóźnione oraz nieskuteczne, gdyż nie zapobiegły zniszczeniom i uszkodzeniom drzewostanu w Parku.

Po zakończeniu realizacji zadania Urząd czterokrotnie zlecał (w poszczególnych latach 2013–2016) wykonanie opracowań (w postaci opinii, ekspertyzy czy programu) dotyczących drzewostanu w Parku. Zalecenia wynikające z *Ekspertyzy dendrologicznej z 2013 r.* (pierwszego z tych opracowań) wykonano częściowo, m.in. poprzez zlecenie i realizację *Programu opieki z 2014 r.* oraz zlecenie *Ekspertyzy dendrologicznej z 2016 r.* Zrezygnowano natomiast z wykonania zalecenia dotyczącego umieszczenia w Parku tablic ostrzegających przed możliwością łamania się gałęzi i konarów podczas wichur, wyładowań atmosferycznych i upałów. Pomimo że *Ekspertyza dendrologiczna z 2013 r.* wskazywała negatywne skutki naruszania przez Wykonawcę zasad ochrony zieleni istniejącej, Urząd nie podjął z własnej inicjatywy działań zmierzających do pociągnięcia Wykonawcy do odpowiedzialności za zniszczenie drzew.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na tym że:

1. bez zbędnej zwłoki nie dokonano wycinki drzewa, w sytuacji gdy, z uwagi na ochronę zdrowia lub życia ludzkiego, decyzji o zezwoleniu na jego usunięcie nadano rygor natychmiastowej wykonalności;
2. działania podjęte przez Urząd na etapie przygotowywania zadania do realizacji nie zapewniły, by w dokumentacji projektowej ujęto rozwiązania i metody prowadzenia robót, minimalizujące negatywny wpływ inwestycji na drzewostan, co przyczyniło się do jego zniszczenia lub uszkodzenia;
3. działania podjęte w celu zapewnienia przez Wykonawcę, w trakcie robót prowadzonych w ramach zadania rewitalizacji Parku, rzetelnego stosowania zasad ochrony zieleni istniejącej zawartych w projekcie wykonawczym, były

[3] Osoby posiadającej wiedzę i doświadczenie w zakresie prowadzenia prac na terenach zieleni, np. dendrologa.
[4] Wg opinii biegłej uszkodzeniu lub zniszczeniu uległy 32 z 33 drzew objętych jej badaniem.

nieskuteczne, co także przyczyniło się do zniszczenia lub uszkodzenia części drzewostanu;

4. Urząd nie zainicjował działań mających na celu pociągnięcie Wykonawcy do odpowiedzialności za zniszczenie drzew.

Uwagi NIK odnoszące się do etapu przygotowania realizacji zadania rewitalizacji Parku dotyczą: niezamieszczenia w dokumentacji, obowiązującej Wykonawcę przy realizacji inwestycji, zasad ochrony zieleni istniejącej w taki sposób, aby w większym stopniu zapewnić ich uwzględnienie podczas wykonywania robót we wszystkich branżach; niezapewnienia bieżącego nadzoru nad realizacją zadania ze strony inspektora nadzoru terenów zieleni; nieżądania od Wykonawcy posiadania doświadczenia w realizacji robót budowlanych na terenach zadrzewionych. Ponadto, NIK sformułowała uwagę dotyczącą rozważenia możliwości podjęcia działań zapobiegających zagrożeniom, wynikającym ze złego stanu zdrowotnego drzew w Parku.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Przygotowanie realizacji zadania rewitalizacji Parku w zakresie gospodarki drzewostanem

Opis stanu faktycznego

1.1. Zadanie rewitalizacji Parku zrealizowano w oparciu o dokumentację projektową, przekazaną do Urzędu 30 kwietnia 2010 r.[5], zgodnie z umową zawartą z Projektantem 7 stycznia 2010 r.[6] W dniu 4 sierpnia 2010 r. Prezydent Miasta Bielska-Białej zatwierdził projekt budowlany i udzielił pozwolenia na budowę[7].

[Dowód: akta kontroli str. 245-265]

Prowadząc postępowanie o udzielenie powyższego zamówienia, Urząd określił jego przedmiot jako wykonanie pełnozakresowej i pełnobranżowej, kompletnej dokumentacji projektowo-kosztorysowej przebudowy Parku oraz pełnienie nadzoru autorskiego nad realizacją robót. Wskazał również, że dokumentację należy opracować na podstawie *Koncepcji zagospodarowania terenu z 2009 r.*[8], w której założono m.in.:

– pozostawienie większości alejek w istniejącej lokalizacji ze względu na istniejący drzewostan z szerokością minimalną 2,0 m i nawierzchnią z kostki brukowej kamiennej lub betonowej z poszerzeniami na ustawienie ławek;

– wykonanie ścieżki rowerowo-spacerowej, przebiegającej częściowo wewnątrz Parku w miejscu istniejącej alejki, o szerokości minimalnej 2,5–3,0 m z nawierzchnią utwardzoną z kostki brukowej betonowej;

– poddanie starodrzewia odpowiednim zabiegom pielęgnacyjnym, selekcji gatunkowej oraz niezbędnej wycinki drzew i krzewów martwych, chorych i kolidujących z elementami projektowanymi, jak również uzupełnienie drzewostanu;

[5] Według protokołu przekazania przedmiotu umowy z 30 kwietnia 2010 r., Projektant przekazał do Urzędu zgodny ze zleceniem projekt budowlany, projekt wykonawczy, przedmiar robót, kosztorys inwestorski, specyfikację wykonania i odbioru robót oraz dokumentację geologiczną podłoża.

[6] Nr FK-3105/0054/2010/GM o wartości 149,6 tys. zł brutto, z terminem realizacji do 30 kwietnia 2010 r. W toku niniejszej kontroli nie badano postępowania o udzielenie zamówienia publicznego pod kątem zgodności z przepisami ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 2164 ze zm.), zwanej dalej „ustawą pzp".

[7] Decyzja nr 800/2010.

[8] Opracowanej na przełomie sierpnia i września 2009 r. przez pracownię projektową w związku z planowaną rewitalizacją Parku.

– lokalizację na terenie Parku „parteru kwiatowego” oraz obsianie trawników .

Urząd określił warunki dotyczące posiadania przez wykonawcę wiedzy i doświadczenia, tj. wykonania w ciągu trzech ostatnich lat przed dniem wszczęcia postępowania co najmniej dwóch wielobranżowych (tj. obejmujących sieci uzbrojenia, drogi, chodniki, elementy małej architektury i zieleń) projektów zagospodarowania terenu o powierzchni nie mniejszej niż 1 ha każdy. Urząd określił również warunki dotyczące dysponowania przez wykonawcę osobami zdolnymi do wykonania zamówienia, tj. co najmniej pięcioma projektantami – po jednym projektancie w branżach: architektonicznej, konstrukcyjno-budowlanej, sanitarnej, elektrycznej i drogowej (posiadających stosowne uprawnienia i doświadczenie zawodowe). Projektant udokumentował spełnianie powyższych warunków.

[Dowód: akta kontroli str. 732-748, 777-794, 1414-1453]

W opracowanym przez Projektanta projekcie budowlanym założono m.in.:

– budowę parkingu na 120 miejsc;
– budowę sceny plenerowej;
– rozbudowę pawilonu parkowego;
– remont boiska wielofunkcyjnego;
– budowę fontann Wulkan, Amplituda i Castellore w alei głównej oraz fontanny Dmuchawiec;
– wymianę nawierzchni (asfaltowych) i podbudowy istniejących alejek parkowych z zachowaniem istniejącego układu kompozycyjnego, poszerzenie alei głównej i wzbogacenie jej o zespół ww. trzech fontann oraz wykonanie dwóch dodatkowych alejek w górnej części parku w miejscach przedeptów;
– wykonanie nawierzchni i wymianę wyposażenia placu zabaw;
– rozbiórkę i odtworzenie schodów terenowych;
– wymianę oświetlenia oraz instalacji wodno-kanalizacyjnej i odwadniającej;
– urządzenie zieleni.

[Dowód: akta kontroli str. 1128-1141]

Prace dotyczące zieleni zostały ujęte w projekcie wykonawczym w tomie I *Projekt zieleni i gospodarka drzewostanem*, zawierającym przede wszystkim:

a) opis umiejscowienia roślin projektowanych (rośliny runa leśnego, krzewy, drzewa, trawniki), zasady ich transportu, przechowywania i pielęgnacji oraz terminy, warunki i sposoby sadzenia;

b) *Gospodarkę zielenią* (pkt I.18.0) – wykaz 151 drzew i krzewów przewidzianych do usunięcia, z tego 93 ze względu na zły stan zdrowotny (w oparciu o *Inwentaryzację zieleni z 2009 r.*[9]) i 58 ze względu na kolizję z inwestycją (w oparciu o *Koncepcję zagospodarowania terenu z 2009 r.*). Naczelnik Wydziału Gospodarki Miejskiej wyjaśnił: *„W 2009 roku, na terenie Parku Słowackiego przeprowadzona została inwentaryzacja drzew i krzewów, zestawionych w wykazie w 879 pozycjach. Do usunięcia z powodu kolizji z projektem wytypowano drzewa i krzewy ujęte w 58 pozycjach, z czego tylko 23 stanowią drzewa. Pozostałe 35 stanowią krzewy, w tym 32 to gatunki, które w ciągu kilku lat osiągają docelowe rozmiary. Projektant starał się do niezbędnego minimum ograniczyć wycinkę drzew i krzewów, związaną z rewitalizacją parku. Poprawa funkcjonowania tego obszaru wymagała jednak*

[9] Sporządzoną na podstawie umowy nr FK-3105/2390/2009/GM z 22 października 2009 r. o wartości 7,3 tys. zł brutto. *Inwentaryzacją zieleni* objęto 879 pozycji drzew, krzewów i bylin w Parku, odnośnie których określono następujące dane: gatunek, wymiary (obwód pnia, wysokość/rozpiętość korony, powierzchnia krzewów i bylin), ocena stanu zdrowotnego, plan gospodarki drzewostanem (w tym usunięcie drzew).

przebudowy istniejących i budowy nowych obiektów, zgodnie z obowiązującymi normami i przepisami. Spośród 58 drzew i krzewów przeznaczonych przez Projektanta do usunięcia, 2 pozycje stanowią rośliny usunięte w związku z budową sceny plenerowej, w 2 pozycjach ujęto krzewy, które rosły bezpośrednio przy modernizowanym ogrodzeniu, 2 krzewy rosły przy modernizowanych schodach, 5 krzewów rosło przy intensywnie użytkowanym przedepcie, w miejscu którego wykonano alejkę parkową, a 6 pozycji dotyczyło budowy drogi przeciwpożarowej do pawilonu parkowego. Pozostałe 41 pozycji to drzewa i krzewy usunięte w związku z budową parkingu wielopoziomowego. W czasie wykonywania koncepcji rewitalizacji parku […] rozważane były 3 warianty budowy parkingu: umożliwiające postój 23, 56 i 122 pojazdów. Ostatecznie zdecydowano o wykonaniu obiektu zawierającego 122 miejsca postojowe, jako jedynego odpowiadającego istniejącym potrzebom."

c) *Zabezpieczenie zieleni istniejącej* (pkt I.12.0), określający następujące zasady:

– drzewa istniejące muszą być absolutnie w sposób skuteczny zabezpieczone lub wydzielone z rejonu budowy;

– drzewa, w pobliżu których będą prowadzone roboty budowlane (w szczególności remont nawierzchni alejek parkowych i przebudowa mediów) powinny być zabezpieczone poprzez oszalowanie pni deskami[10];

– wszelki ruch sprzętu budowlanego powinien być tak zorganizowany, aby odbywał się w miarę możliwości poza rzutami koron lub po drogach tymczasowych, specjalnie ułożonych na żwirze lub pospółce żwirowo-piaskowej z prefabrykatów betonowych;

– pod koronami drzew nie wolno magazynować żadnych materiałów budowlanych (jeśli zajdzie konieczność chwilowego złożenia np. elementów konstrukcyjnych, należy to zrobić w oddaleniu od pni, na podkładach umożliwiających wymianę gazową i niedopuszczających do utwardzenia gruntu i uszkodzenia korzeni);

– należy pozostawić grunt pierwotny na istniejącym poziomie;

– wszelkie prace w obrębie systemu korzeniowego drzew istniejących muszą być wykonywane ręcznie, a odsłonięte korzenie powinny być niezwłocznie zabezpieczone, np. poprzez okrycie matami ze słomy;

– wszelkie zranienia oraz powierzchnie cięcia korzeni o średnicy powyżej 2 cm należy zabezpieczyć odpowiednimi emulsyjnymi środkami powierzchniowymi;

– niedopuszczalne jest zakopywanie w gruncie resztek materiałów budowlanych i produktów organicznych.

[Dowód: akta kontroli str. 5-106, 304-324, 777-794, 1397, 1400-1401]

Sporządzona przez Projektanta specyfikacja techniczna wykonania i odbioru robót w ramach zadania rewitalizacji Parku[11] również zawierała zalecenia dotyczące postępowania z istniejącą zielenią (dział III *Roboty w zakresie kształtowania terenów zielonych – roboty przygotowawcze* i dział IV *Roboty w zakresie kształtowania terenów zielonych – urządzanie terenów* zielonych):

---

[10] Odnośnie oszalowania, w projekcie wykonawczym wskazano, że:

– polega ono na otoczeniu (przykryciu) drzewa do wysokości 200 cm deskami o grubości 1,5 cala;
– deski należy przymocować: do podłoża – lekko je wkopując (jeśli jest to niemożliwe – obsypując ziemią) oraz do pnia – za pomocą opasek z drutu lub specjalnej taśmy stalowej;
– wolną przestrzeń powstałą pomiędzy deskami i pniem należy wypełnić warkoczem ze słomy, juty lub oponą.

[11] Zwana dalej „STWiOR".

- wykonawca dopilnuje, aby żadne drzewa i krzewy, które mają być zachowane, nie zostały uszkodzone lub usunięte, a jeżeli takie zdarzenia wystąpią, poniesie pełną odpowiedzialność za wszystkie dodatkowe opłaty i koszty wymiany;
- w obrębie rzutów koron nie może się znaleźć żaden sprzęt, materiały ani odpady (w szczególności nie mogą być one opierane o pnie);
- istniejące drzewa mają zostać zachowane i odpowiednio zabezpieczone przez cały czas, w szczególności w celu niedopuszczenia do uszkodzeń korzeni, pni i konarów;
- prace ziemne w pobliżu drzew i krzewów powinny być prowadzone ręcznie, ze szczególną ostrożnością, tak, aby nie uszkodzić korzeni.

[Dowód: akta kontroli str. 836-870]

Ponadto, w dokumentacji projektowej Projektant przyjął rozwiązanie umożliwiające wykonawcy ewentualną korektę wysokości alejek i ciągów pieszo-jezdnych w przypadku natrafienia w trakcie korytowania na korzenie drzew.

[Dowód: akta kontroli str. 982]

1.2. W dniu 28 maja 2010 r. sporządzono wniosek o usunięcie 151 drzew i krzewów wskazanych w dokumentacji projektowej (w tym 93 – z uwagi na zły stan zdrowotny, a 58 – z uwagi na kolizję z inwestycją). Ponadto, 7 grudnia 2010 r. sporządzono wniosek o usunięcie, ze względów bezpieczeństwa, jeszcze jednego drzewa (kasztanowca) pochylonego w stronę wejścia do Domu Muzyki w Parku. Wnioski te zawierały elementy określone w art. 83 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody[12] (w brzmieniu obowiązującym w dniu złożenia wniosku).

[Dowód: akta kontroli str. 194-201, 221, 318-324]

W decyzji z 8 lipca 2010 r., organ wskazany przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Bielsku-Białej, tj. Starosta Żywiecki:

- wyraził zgodę na usunięcie 151 drzew i krzewów, wyznaczając termin realizacji na 31 marca 2011 r.;
- odstąpił od naliczenia opłat za usunięcie (ze względu na zły stan zdrowotno-sanitarny oraz stwarzane zagrożenie dla bezpieczeństwa osób i mienia) 93 drzew i krzewów;
- ustalił opłaty za usunięcie (z powodu kolizji z planowaną inwestycją) 58 drzew i krzewów w łącznej kwocie 342,5 tys. zł, z odroczeniem ich zapłaty do 9 lipca 2013 r.;
- zobowiązał Prezydenta Miasta do nasadzeń zastępczych 40 drzew i 245 sztuk krzewów w terminie do 31 maja 2011 r.

Drzewa i krzewy usunięto oraz dokonano nasadzeń zastępczych w terminach określonych w powyższej decyzji. Decyzją z 9 lipca 2013 r. Starosta Żywiecki, na podstawie art. 84 ust. 5 ustawy o ochronie przyrody (w brzmieniu obowiązującym przed 28 sierpnia 2015 r.), umorzył w całości opłaty z tytułu usunięcia drzew i krzewów.

[Dowód: akta kontroli str. 202-220, 417-436, 475-478, 551, 560-574]

W decyzji z 10 stycznia 2011 r., organ wskazany przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Bielsku-Białej, tj. Starosta Bielski:

[12] Dz. U. z 2015 r., poz. 1651 ze zm., zwanej dalej „ustawą o ochronie przyrody".

– zezwolił na usunięcie zagrażającego bezpieczeństwu kasztanowca z natychmiastowym rygorem wykonalności;

– ustalił opłatę z tego tytułu w wysokości 83,4 tys. zł oraz, na podstawie art. 86 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie przyrody, odstąpił od jej pobrania.

Drzewo to zostało usunięte 16 lutego 2011 r.

[Dowód: akta kontroli str. 222-226, 479-484, 551]

1.3 W dniu 10 listopada 2011 r. zawarto z Województwem Śląskim (Instytucją Zarządzającą) umowę o dofinansowanie projektu pn.: *Zwiedzaj i wypoczywaj. Rewitalizacja Starówki i Parku Słowackiego w Bielsku-Białej – etap II* w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013, Priorytet VI *Zrównoważony rozwój miast* Działanie 6.2. *Rewitalizacja obszarów zdegradowanych* Poddziałanie 6.2.1. *Rewitalizacja - duże miasta*[13].

[Dowód: akta kontroli str. 1037-1099]

1.4 W dniu 25 kwietnia 2012 r. zawarto umowę na wykonanie usług w zakresie pełnienia nadzoru inwestorskiego nad realizacją prac związanych z rewitalizacją Parku oraz Starówki[14].

Umowa przewidywała pełnienie nadzoru inwestorskiego w specjalnościach: konstrukcyjno-budowlanej, drogowej, instalacji sanitarnych[15] oraz instalacji elektrycznych[16], jak również wprowadzała funkcję Inspektora Koordynującego, do obowiązków którego należało m.in. kompleksowe nadzorowanie wszystkich robót objętych zadaniem inwestycyjnym. Jako Inspektora Koordynującego wskazano inspektora nadzoru w specjalności konstrukcyjno-budowlanej.

[Dowód: akta kontroli str. 668-687]

1.5 W dniu 11 maja 2012 r. zawarto umowę na wykonanie robót budowlanych dotyczących rewitalizacji Parku i Starówki[17].

W specyfikacji istotnych warunków tego zamówienia w części III *Opis przedmiotu zamówienia* zawarto zapisy dotyczące obowiązku przestrzegania zasad ochrony środowiska oraz odpowiedzialności wykonawcy za szkody powstałe na terenie objętym robotami. Zapisy dotyczące drzew i krzewów zamieszczono w części XII *Opis sposobu obliczenia ceny*, w którym wskazano m.in., że wykonawca ponosi pełną odpowiedzialność za ich ochronę, a cena powinna uwzględnić związane z tym koszty. Zapisy te zamieszczono również w ww. umowie na wykonanie robót budowlanych.

Urząd określił następujące warunki dotyczące posiadania przez wykonawcę wiedzy i doświadczenia: wykonanie w ciągu pięciu ostatnich lat przed upływem terminu składania ofert: robót budowlano-wykończeniowych, nawierzchni z kostki betonowej,

---

[13] Nr UDA-RPSL.06.02.01-00-012/10-00. Umowa ta, ani wniosek o dofinansowanie Projektu, nie odnosiły się do warunków gospodarki drzewostanem.

[14] Umowa nr GM-GW.271.1.4.2012.SP z 25 kwietnia 2012 r., o wartości 100,6 tys. zł brutto. W toku niniejszej kontroli nie badano postępowania o udzielenie zamówienia publicznego pod kątem zgodności z przepisami ustawy pzp.

[15] W zakresie sieci, instalacji i urządzeń cieplnych, wentylacyjnych, gazowych, wodociągowych i kanalizacyjnych.

[16] W zakresie sieci, instalacji i urządzeń elektrycznych i elektroenergetycznych.

[17] Umowa nr GM-GW.271.1.3.2012.SP, o wartości 9.428,9 tys. zł brutto, z terminem realizacji do 30 listopada 2012 r. Według tej umowy rewitalizacja Parku miała obejmować: roboty w zakresie wyburzenia i rozbiórki obiektów budowlanych, roboty ziemne; urządzenie terenów zielonych; wykonanie ścieżek i ciągów pieszo-jezdnych, instalowanie elementów wyposażenia (ławki, kosze, tablice informacyjne, osłony drzew, cokoły pod rzeźby parkowe), renowację istniejących schodów, budowę fontann, wykonanie ogrodzenia Parku, remont boiska wielofunkcyjnego, renowację trybuny przy boisku i lodowisku, adaptację wraz z rozbudową pawilonu parkowego, budowę parkingu wielopoziomowego, budowę śmietnika, wykonanie odwodnienia terenu i instalacji wodnej zasilającej fontanny, instalacji oświetlenia Parku, wykonanie przekładki gazu i przeróbkę wewnętrznej instalacji gazowej, ułożenie przepustów rurowych podwójnych oraz rozbiórkę schodów tymczasowych przy scenie plenerowej. W toku niniejszej kontroli nie badano postępowania o udzielenie zamówienia publicznego pod kątem zgodności z przepisami ustawy pzp.

instalacji sanitarnych, instalacji elektrycznych oraz urządzenia terenów zieleni, np. wykonanie lub zagospodarowanie zieleńca, parku, trawnika albo obsadzenie kwietników, przy czym mogło to być pięć osobnych robót, po jednej dla każdego z ww. zakresów, lub w dowolnym połączeniu tych zakresów. Urząd określił również warunki dotyczące dysponowania osobami zdolnymi do wykonania zamówienia, m.in. osobą posiadającą wykształcenie techniczne ogrodnicze (lub równoważne) oraz co najmniej trzyletnie doświadczenie w wykonywaniu prac związanych z utrzymaniem zieleni.

Wykonawca udokumentował posiadanie wymaganej wiedzy i doświadczenia. W wykazie wykonanych robót podał m.in, że zrealizował, w ramach inwestycji obejmującej roboty budowlane, urządzenie terenów zieleni o wartości 43,2 tys. zł, nie wskazując na czym ono konkretnie polegało (w referencjach podano, że zrealizował on *„roboty o charakterze: zieleń”*). Wykonawca udokumentował również spełnianie warunku dysponowania technikiem ogrodnikiem w specjalności urządzanie i pielęgnacja terenów zielonych, o dziewiętnastoletnim doświadczeniu zawodowym.

[Dowód: akta kontroli str. 266-303, 325-351, 764-765, 1473-1485]

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

1) Pomimo że Starosta Bielski, wydając decyzję z 10 stycznia 2011 r. o zezwoleniu na usunięcie drzewa (kasztanowca), nadał jej, na podstawie art. 108 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postepowania administracyjnego[18], rygor natychmiastowej wykonalności (nie wyznaczając terminu realizacji), drzewo to zostało usunięte dopiero po 36 dniach (16 lutego 2011 r.) od daty wpływu decyzji do Urzędu (11 stycznia 2011 r.).

Naczelnik Wydziału Gospodarki Miejskiej wyjaśnił, że decyzja wpłynęła do jego komórki organizacyjnej 18 stycznia 2011 r., po czym nastąpiła czasochłonna procedura, obejmująca: pozyskanie oferty cenowej, ustalenie terminu realizacji zamówienia oraz przygotowanie umowy z wykonawcą (w tym jej zarejestrowanie i podpisanie przez pracowników czterech wydziałów Urzędu oraz Zastępcę lub Pełnomocnika Prezydenta Miasta).

NIK zwraca uwagę, że zamówienie na wycinkę kasztanowca nie wymagało przeprowadzenia czasochłonnego przetargu, a w umowie z wykonawcą podano, że zamówienia udzielono na podstawie art. 67 ust. 1 pkt 3 ustawy pzp. Przepis ten stanowi, że zamawiający może udzielić zamówienia z wolnej ręki, jeżeli ze względu na wyjątkową sytuację niewynikającą z przyczyn leżących po stronie zamawiającego, której nie mógł on przewidzieć, wymagane jest natychmiastowe wykonanie zamówienia, a nie można zachować terminów określonych dla innych trybów udzielenia zamówienia. Tymczasem o złożenie oferty zwrócono się do wykonawcy po 22 dniach (pismem z 2 lutego 2011 r.) od daty wpływu decyzji do Urzędu. Od tego dnia do dnia podpisania umowy przez przedstawicieli Urzędu (7 lutego 2011 r.) upłynęło pięć dni, a wykonawca podpisał ją po kolejnych dziewięciu dniach i zrealizował zamówienie (16 lutego 2011 r.).

W ocenie NIK, Urząd winien był przeprowadzić działania zmierzające do usunięcia kasztanowca natychmiast po otrzymaniu decyzji. Zgodnie bowiem z art. 108 § 1 ustawy kpa decyzji, od której służy odwołanie, może być nadany rygor natychmiastowej wykonalności, gdy jest to niezbędne ze względu na ochronę

[18] Dz. U. z 2016 r., poz. 23 ze zm., zwanej dalej „ustawą kpa”.

zdrowia lub życia ludzkiego albo dla zabezpieczenia gospodarstwa narodowego przed ciężkimi stratami bądź też ze względu na inny interes społeczny lub wyjątkowo ważny interes strony. W tym ostatnim przypadku organ administracji publicznej może w drodze postanowienia zażądać od strony stosownego zabezpieczenia. Starosta Bielski, nadając rygor natychmiastowej wykonalności decyzji, uznał, że jest to niezbędne ze względu na ochronę zdrowia lub życia ludzkiego, gdyż drzewo było mocno pochylone w kierunku wejścia do Domu Muzyki i groziło przewróceniem. Uzasadnienie to było zgodne z okolicznościami wskazanymi przez Urząd we wniosku o udzielenie zezwolenia na usunięcie kasztanowca z 7 grudnia 2010 r.

[Dowód: akta kontroli str. 221-225, 480-484, 551, 1123]

2) Na etapie wyboru Projektanta i opracowywania dokumentacji projektowej dla zadania rewitalizacji Parku, Urząd nie wymagał ujęcia w niej metod wykonywania robót minimalizujących ryzyko wystąpienia negatywnego wpływu planowanej inwestycji na drzewostan oraz wskazał w specyfikacji istotnych warunków zamówienia, że dokumentacja ta winna być wykonana m.in. na podstawie *Koncepcji zagospodarowania terenu z 2009 r.*, w której zaproponowano wykonanie nawierzchni ścieżek i ciągów pieszo-jezdnych z kostki brukowej betonowej lub kamiennej. W rezultacie Projektant założył układanie instalacji podziemnych metodą otwartych wykopów oraz zaprojektował nawierzchnie z płytek betonowych lub (w przypadku alei głównej pomiędzy fontannami Wulkan i Castellore) granitowych, na podbudowie z suchego betonu (mieszanki kruszywa i cementu), w sytuacji gdy korzystniejszymi dla korzeni drzew rozwiązaniami były nawierzchnie wodoprzepuszczalne z bardzo płytkim obrzeżem, a w rejonie fontann – nawierzchnie nadwieszane. Niekorzystne rozwiązania projektowe przyczyniły się do zniszczenia lub uszkodzenia drzew w Parku (w szczególności w rejonie fontann), co stwierdziła powołana w toku niniejszej kontroli biegła w dziedzinie gospodarowania drzewostanem (pkt 2.4 niniejszego wystąpienia).

[Dowód: akta kontroli str. 254-256, 732-748, 777-794, 871-896, 920-947, 968, 1332-1333, 1336, 1350-1354, 1360, 1366, 1369, 1374-1376, 1380-1381, 1408-1413]

Prezydent Miasta, jego Pełnomocnik ds. Społecznych oraz Naczelnik Wydziału Gospodarki Miejskiej wyjaśnili: *„…za wybór rozwiązań technicznych odpowiadał Projektant, który był zobowiązany do wykonania dokumentacji zgodnie z obowiązującymi normami i przepisami* (m.in. ustawą o ochronie przyrody). *W trakcie wykonywania opracowania nie przedstawił alternatywnych propozycji wykonania nawierzchni lub ułożenia instalacji”*.

W ocenie NIK, w celu zapewnienia rzetelnej realizacji inwestycji, Urząd winien sformułować wymogi zapewniające uwzględnienie (dobór) przez Projektanta rozwiązań przyjaznych dla istniejącego drzewostanu, mając na uwadze, że projektowane prace będą prowadzone w Parku, a ich efekty będą trwale oddziaływać na rosnące tam drzewa.

[Dowód: akta kontroli str. 1454-1464, 1608]

Uwagi dotyczące badanej działalności

1) Zasady ochrony zieleni istniejącej podczas prowadzonych robót (opisane w pkt 1.1 niniejszego wystąpienia) zawarto w częściach projektu wykonawczego oraz STWiOR, dotyczących prac polegających na urządzaniu zieleni. W częściach

dotyczących innych robót nie zawarto powyższych zasad ani odesłania do nich, w sytuacji gdy roboty te stwarzały większe zagrożenie dla istniejącego drzewostanu niż urządzanie zieleni.

[Dowód: akta kontroli str. 304-324, 836-978, 1339-1340, 1381, 1486-1503]

Prezydent Miasta, jego Pełnomocnik ds. Społecznych oraz Naczelnik Wydziału Gospodarki Miejskiej wyjaśnili: *„Wykonana dokumentacja projektowa tworzy całość i musi być rozpatrywana łącznie, przy czym tzw. projekt wykonawczy stanowi uszczegółowienie projektu budowlanego. Tytuł Tomu 1 projektu wykonawczego, tj. „Projekt zieleni i gospodarka drzewostanem", być może nic został przez Projektanta najlepiej sformułowany, niemniej z treści opracowania jednoznacznie wynika, czego dotyczy. Trudno uznać, ze umieszczenie zasad "zabezpieczenia zieleni istniejącej" w tej części dokumentacji było niewłaściwe. Czytając treść tego punktu nie ma wątpliwości, że dotyczy robót budowlanych, ponieważ jest w nim mowa o zasadach dotyczących prowadzenia robót budowlanych (np. związanych z nawierzchnią alejek), magazynowania materiałów budowlanych, czy składowania elementów konstrukcyjnych. Wykonawca jest zobowiązany do szczegółowego zapoznania się z całą bez wyjątku dokumentacją projektową. Z tego powodu nie ma wymogu ani konieczności powtarzania wybranej treści w różnych częściach dokumentacji, ponieważ wszystkie są jednakowo ważne.”*.

NIK podziela stanowisko ww. pracowników Urzędu, że Wykonawcę obowiązywały wszystkie części dokumentacji projektowej (zawarte w załącznikach do specyfikacji istotnych warunków zamówienia na wykonanie robót budowlanych), które winny być realizowane łącznie. Niemniej jednak NIK zwraca uwagę, że zamieszczenie w nich (lub nawet bezpośrednio w treści specyfikacji) przynajmniej odesłania do zasad ochrony zieleni istniejącej, zawartych w *Projekcie zieleni i gospodarki drzewostanem*, mogłoby zmniejszyć ryzyko niezapewnienia przez Wykonawcę uwzględnienia tych zasad przy wykonywaniu robót budowlanych.

[Dowód: akta kontroli str. 299, 1386, 1389, 1391-1392, 1394, 1397, 1401]

2) Urząd nie przewidział konieczności zapewnienia bieżącego nadzoru nad realizacją robót ze strony inspektora nadzoru terenów zieleni[19], w sytuacji gdy roboty te miały być wykonywane w Parku. Prezydent Miasta, jego Pełnomocnik ds. Społecznych oraz Naczelnik Wydziału Gospodarki Miejskiej wyjaśnili: *„Przepisy prawa nie nakładają na zamawiającego obowiązku zapewnienia inspektora nadzoru terenów zieleni...”*. Wyjaśnili również, że zarówno umowy na wykonanie robót budowlanych oraz pełnienie nadzoru inwestorskiego, jak i dokumentacja projektowa, wystarczająco zapewniały ochronę drzew na terenie Parku.

Mając na uwadze, że roboty budowlane miały być prowadzone w Parku, w bezpośrednim sąsiedztwie drzew, w ocenie NIK, zapewnienie tego typu nadzoru mogłoby zmniejszyć ryzyko wystąpienia negatywnego wpływu inwestycji na drzewostan. Osoba posiadająca wiedzę i doświadczenie w zakresie prowadzenia prac na terenach zieleni, poprzez bieżący nadzór nad realizacją inwestycji, mogłaby podjąć we właściwym czasie odpowiednio intensywne działania w celu zapewnienia ochrony drzewom. Działania podejmowane w tym zakresie przez Koordynującego Inspektora Nadzoru oraz (jednorazowo) przez pracownika Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Katowicach[20] okazały się bowiem niewystarczające (co opisano w pkt 2.2 niniejszego wystąpienia).

[Dowód: akta kontroli str. 668-687, 1333-1335, 1382, 1387, 1390, 1392, 1395, 1398, 1403]

[19] Osoby posiadającej wiedzę i doświadczenie w zakresie prowadzenia prac na terenach zieleni, np. dendrologa.
[20] Zwanego dalej „WUOZ”.

3) Na etapie wyboru wykonawcy robót budowlanych Urząd nie wymagał doświadczenia w realizacji inwestycji na terenach zadrzewionych, w celu zmniejszenia ryzyka wykonywania prac w sposób szkodzący drzewostanowi w Parku. Prezydent Miasta, jego Pełnomocnik ds. Społecznych oraz Naczelnik Wydziału Gospodarki Miejskiej wyjaśnili, że określony przez Zamawiającego warunek posiadania doświadczenia był wystarczający, gdyż odpowiadał zakresowi prac do wykonania podczas realizacji zamówienia, a przepisy prawa nie nakładają na Zamawiającego obowiązku określenia warunku posiadania przez wykonawcę doświadczenia w wykonywaniu robót budowlanych na terenach zadrzewionych, który mógłby zostać uznany za dyskryminację wykonawców i ograniczanie uczciwej konkurencji.

NIK zwraca uwagę, że Urząd co prawda zawarł w SIWZ warunek wykonania przez oferenta co najmniej jednego zakresu robót urządzających zieleń, jednakże roboty te nie musiały być wykonane na terenie zadrzewionym, jak również nie musiały być realizowane w ramach jednej inwestycji z robotami budowlanymi w innych branżach. W ocenie NIK, mając na uwadze, że terenem budowy miał być Park, zapewnienie wyboru wykonawcy posiadającego doświadczenie w prowadzeniu robót budowlanych na tego typu terenie, mogłoby zmniejszyć ryzyko wystąpienia negatywnego wpływu inwestycji na drzewostan.

[Dowód: akta kontroli str. 275-276, 1387, 1389-1390, 1392, 1394-1395, 1397, 1401-1402, 1473-1485]

Ocena cząstkowa

Urząd zapewnił opracowanie dokumentacji projektowej dla zadania rewitalizacji Parku, uwzględniającej prawidłowe zasady ochrony zieleni podczas wykonywanych prac oraz prawidłowo i terminowo przeprowadził procedurę związaną z usuwaniem wytypowanych drzew. Zapewnił również nadzór autorski i inwestorski nad realizacją zadania oraz wybrał wykonawcę robót budowlanych. Podjęte przez Urząd działania nie były jednak wystarczające aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia negatywnego wpływu planowanej inwestycji na drzewa w Parku, a w szczególności – zminimalizować negatywne oddziaływanie przyjętych rozwiązań projektowych i metod (technologii) prowadzenia robót na kondycję drzewostanu.

2. Realizacja zadania rewitalizacji Parku i jej wpływ na kondycję drzew

Opis stanu faktycznego

2.1 Teren budowy przekazano Wykonawcy 17 maja 2012 r. W ramach rewitalizacji Parku wykonano m.in. prace w zakresie: wykonania ścieżek i ciągów pieszo-jezdnych[21]; budowy fontann[22]; budowy parkingu[23]; instalacji oświetlenia[24];

[21] Rozebrano nawierzchnię asfaltową (czerwiec – lipiec); wykonano korytowanie i podbudowę w 50% oraz ułożono płytki w 40% (sierpień); kontynuowano wykonywanie nawierzchni (wrzesień – październik); kontynuowano układanie płytek na ścieżkach pieszych i drodze pożarowej (listopad).

[22] Zdemontowano fontannę i rozebrano żelbetową nieckę (maj); wykonano 100% wykopów oraz płyty denne i ściany żelbetowe zbiornika wody i komór technicznych fontann Wulkan i Castellore (czerwiec); wykonano 100% konstrukcji żelbetowych i izolacji zewnętrznych fontanny Castellore, wykonano 100% konstrukcji żelbetowych i izolacji zewnętrznych komory technicznej oraz około 60% niecki w zakresie konstrukcji żelbetowej fontanny Wulkan, wykonano 100% konstrukcji komory technicznej i niecki w zakresie konstrukcji żelbetowych fontanny Dmuchawiec (lipiec); dokończono konstrukcję żelbetową fontanny Wulkan, wykonano konstrukcję żelbetową fontanny Amplituda, wykonano podłączenia kanalizacyjne do fontann (sierpień); rozpoczęto montaż urządzeń technologicznych w fontannach, wykonano podbudowę pod posadzkę granitową fontanny Amplituda (wrzesień); kontynuowano montaż urządzeń technologicznych w fontannach Wulkan i Castellore, rozpoczęto montaż płyt granitowych przy fontannie Amplituda i mozaiki szklanej w fontannie Castellore (październik); kontynuowano montaż urządzeń technologicznych w fontannach Wulkan, Dmuchawiec i Castellore, kontynuowano montaż płyt granitowych przy fontannach Wulkan, Amplituda i Castellore, zakończono montaż mozaiki we wszystkich nieckach, zamontowano balustrady w fontannach Wulkan i Castellore, dokonano wstępnych prób urządzeń (listopad).

[23] Wytyczono geodezyjnie budynek parkingu (maj); wykonano wykopy pod ten budynek (maj – czerwiec); wykonano ławy i stopy fundamentowe oraz zasypki wykopów (czerwiec – lipiec); wykonano roboty żelbetowe (lipiec – listopad); wykonano

odwodnienia terenu i instalacji wody zasilającej fontanny[25]; renowacji trybuny przy boisku i lodowisku[26]; adaptacji z rozbudową pawilonu parkowego, remontu boiska, oraz wykonania ogrodzenia Parku.

[Dowód: akta kontroli str. 817-835]

W obrębie drzew miało miejsce przede wszystkim:

- wykonanie ścieżek i ciągów pieszo-jezdnych (m.in. mechaniczne rozebranie podbudowy oraz wykonanie: koryta, warstwy odsączającej, podbudowy, chodników z płytek betonowych, rowków pod krawężniki, obrzeży betonowych);
- budowa fontann w alei głównej (m.in. mechaniczne rozebranie podbudowy oraz wykonanie: koryta, warstwy odsączającej, podbudowy, nawierzchni z płyt granitowych).
- budowa wodociągu (m.in. wykonanie wykopów jamistych koparkami podsiębiernymi, układanie rurociągów z rur polietylenowych, zasypanie wykopów spycharkami gąsienicowymi);
- budowa kanalizacji deszczowej[27] (m.in. wykonanie wykopów jamistych koparkami podsiębiernymi, układanie kanałów z rur PVC, zasypanie wykopów spycharkami gąsienicowymi);
- budowa sieci oświetleniowej (m.in. kopanie rowów, nasypanie warstwy piasku, układanie kabli, zasypywanie rowów – prace wykonywane ręcznie);

[Dowód: akta kontroli str. 724-731, 795-808, 817-824]

W pobliżu dwóch pomników przyrody (dębów) wykonywano ww. prace w zakresie budowy ścieżek i ciągów pieszo-jezdnych, kanalizacji deszczowej oraz sieci oświetleniowej (w tym montaż słupa oświetleniowego oraz trzech reflektorów iluminacyjnych na gotowym podłożu).

[Dowód: akta kontroli str. 729]

Zakres wykonywanych robót odpowiadał zapisom projektu. W związku z możliwością korekty wysokości alejek i ciągów pieszo-jezdnych w przypadku natrafienia na korzenie drzew w trakcie korytowania, podniesiono alejkę w rejonie ronda nr 9 oraz zmieniono trasę chodnika od schodów terenowych ST-3 do fontanny Wulkan.

[Dowód: akta kontroli str. 750-751, 817-835, 982, 1462-1465, 1471-1472]

2.2 W toku prowadzonych prac rewitalizacyjnych, Koordynujący Inspektor Nadzoru trzykrotnie dokonał wpisów w dzienniku budowy, dotyczących konieczności

---

roboty dotyczące podkładów podposadzkowych (sierpień – wrzesień); wykonano roboty dotyczące stropu (sierpień – październik); zamontowano konstrukcję stalową dachu (październik – listopad); wykonano instalację elektryczną i hydrantową (listopad).

[24] Zdemontowano istniejące oświetlenie (czerwiec); wykonano wykopy i ułożono przewody w 70% (lipiec); kontynuowano układanie przewodów podziemnych instalacji i montowano fundamenty pod słupy oświetleniowe (sierpień - październik); montowano lampy oświetleniowe (październik – listopad).

[25] Wykonano kanalizację deszczową w ciągu K1 oraz na odcinkach S2-S24, S24-S28, S24-S31 ,S3-S19, a także studzienki ściekowe z przykanalikami na ciągu K1 (czerwiec – lipiec); wykonano wodociąg zasilający fontanny Wulkan, Amplituda i Castellore oraz 50% kanalizacji ogólnospławnej w ciągu K2 (sierpień); wykonano grawitacyjny przelew ze zbiornika buforowego i przyłącze kanalizacji sanitarnej do pawilonu parkowego oraz rozpoczęto instalowanie krat ulicznych na studzienkach ściekowych (wrzesień); wykonano fragment ciągu kanalizacji ogólnospławnej K1, kontynuowano instalowanie studni ściekowych (październik); włączono ciąg K2 do sieci kanalizacyjnej na ul. Słowackiego, zamontowano komorę wodomierzową na przyłączu wodociągowym, wykonano przyłącze wodociągowe (listopad).

[26] Wykonano roboty rozbiórkowe w 100%, wykopy w 80% i konstrukcje żelbetowe w 15% (lipiec); wykonano 75% konstrukcji żelbetowych (sierpień); zakończono wykonanie konstrukcji żelbetowych i rozpoczęto układanie odwodnienia i montaż siedzisk (wrzesień); zakończono prace (październik).

[27] Pełnomocnik Prezydenta ds. Społecznych wyjaśnił: *„Przed przystąpieniem do rewitalizacji parku, na jego terenie istniała już kanalizacja deszczowa odwadniająca alejki, która praktycznie nie funkcjonowała. Zły stan techniczny spowodował konieczność wykonania jej od nowa. Teren parku nie jest odwodniany. Odprowadzany jest jedynie nadmiar wód opadowych z parkingów i ciągów komunikacyjnych”.*

zabezpieczenia drzew i krzewów przed uszkodzeniami w trakcie prowadzonych robót, tj.:

- zobowiązał Wykonawcę do zabezpieczenia wszystkich drzew, w pobliżu których będą wykonywane roboty sprzętem mechanicznym oraz nakazał zabezpieczyć powstałe uszkodzenia zgodnie ze sztuką ogrodniczą (wpis z 29 czerwca 2012 r);
- zwrócił uwagę na brak zabezpieczenia drzewostanu oraz obowiązek zabezpieczenia istniejących drzew i krzewów przed uszkodzeniami, jak również polecił zapoznanie się z zapisami *Projektu zieleni i gospodarki drzewostanem*, w którym szczegółowo opisano sposób zabezpieczenia drzew oraz sposób postępowania ze zranieniami i obciętymi w wykopach korzeniami (wpis z 2 lipca 2012 r.);
- przypomniał o zabezpieczeniu drzew, a w szczególności pomników przyrody, które nakazał bezwzględnie zabezpieczyć przed uszkodzeniem i przed poruszaniem sprzętu budowlanego po korzeniach (wpis z 6 lipca 2012 r.).

[Dowód: akta kontroli str. 404-416]

Na naradach przedstawicieli Urzędu, Wykonawcy i Koordynującego Inspektora Nadzoru, w dniu 4 lipca 2012 r. dostrzeżono potrzebę skonsultowania z fachowcami kwestii podbudowy, w związku z problemem z korzeniami drzew w alei głównej, a 11 lipca 2012 r. powierzono Urzędowi zapewnienie opinii dendrologicznej. Urząd zwrócił się o to do pracownika WUOZ, posiadającego wieloletnie doświadczenie w zakresie ochrony i pielęgnacji drzewostanu. W dniu 12 lipca 2012 r. dokonał on m.in. następujących wpisów w dzienniku budowy:

- uszkodzone korzenie należy przyciąć do równa;
- w przypadku odsłonięcia wykopu dłużej niż trzy dni należy zabezpieczyć karpę korzeniową przed wysychaniem;
- należy zabezpieczyć pnie drzew przed uszkodzeniami mechanicznymi (odeskowaniem lub matą), w szczególności pomniki przyrody;
- sugeruje się zamianę podbudowy betonowej na kruszywa.

[Dowód: akta kontroli str. 404-416, 559, 802-803, 1154]

Pracownik WUOZ wyjaśnił m.in.: *„…ponieważ park nie jest wpisany do rejestru zabytków, wniesione uwagi nie były traktowane jako formalne zalecenia konserwatorskie i nie sprawdzano ich realizacji”* oraz *„…w dniu 12.07.2012 r. pnie drzew w rejonie alei głównej oraz pomników przyrody nie były zabezpieczone przed uszkodzeniami mechanicznymi”*.

[Dowód: akta kontroli str. 557-559]

Projektant nie wyraził zgody na zamianę podbudowy betonowej na podbudowę z kruszywa, ze względu na możliwość przerastania korzeni drzew. Według jego zeznań, zastosowanie podbudowy betonowej nie miało wpływu na nawodnienie karpy korzeniowej.

[Dowód: akta kontroli str. 712, 721]

Naczelnik Wydziału Gospodarki Miejskiej wyjaśnił: *„… podbudowa zasadnicza pod alejkami na terenie całego parku została wykonana z chudego betonu* (mieszanka kruszywa i cementu) *z wyjątkiem miejsc, w których system korzeniowy drzew znajdował się w ciągu alejek i był płytko usadowiony. W tym wypadku zastosowano*

podbudowę bez cementu. Zamawiający nie jest w stanie określić, w których rejonach parku zastosowano taką technologię …"

[Dowód: akta kontroli str. 1397, 1402]

Pełnomocnik Prezydenta ds. Społecznych wyjaśnił: *„W dniu 12 lipca 2012 r. wspomniane korzenie drzew mogły nie być odpowiednio zabezpieczone w chwili prowadzenia robót ze względu na niezastosowanie się Wykonawcy do odpowiednich uwag Inspektora nadzoru i Zamawiającego. Powyższa sytuacja mogła mieć tylko charakter chwilowego zaniedbania ze strony wykonawcy".*

[Dowód: akta kontroli str. 1120]

Pismem z 6 sierpnia 2012 r. Projektant, pełniący nadzór autorski nad realizacją robót, poinformował Urząd o wynikach oględzin robót przeprowadzonych 1 sierpnia 2012 r. Poza niezgodnością z projektem robót dotyczących m.in. wykonania nawierzchni ścieżek i ciągów pieszo-jezdnych stwierdził, że *„Park praktycznie został rozjeżdżony przez sprzęt ciężki i samochody i* […] *na całym terenie będzie wymagał rekultywacji w zakresie zieleni"*. Urząd przekazał to pismo Wykonawcy, żądając m.in. prowadzenia prac zgodnie z projektem i odpowiedniego zabezpieczenia drzew przed uszkodzeniami. Żądanie takie, jak również żądanie przywrócenia terenów zielonych do stanu pierwotnego, przedstawiono również na naradzie przedstawicieli Urzędu i Wykonawcy oraz inspektorów nadzoru (8 sierpnia 2012 r.). W piśmie z 14 sierpnia 2012 r. Wykonawca nie zgodził się z większością stawianych zarzutów, nie odniósł się jednakże do powyższego stwierdzenia Projektanta. Również Koordynujący Inspektor Nadzoru wystąpił do Wykonawcy o natychmiastowe zabezpieczenie drzew (pismem z 17 sierpnia 2012 r.), w związku z zagrożeniem ich egzystencji spowodowanym:

- wykonywaniem manewrów ciężkim sprzętem w pobliżu drzew;
- składowaniem materiałów budowlanych i ziemi z wykopów w obrębie koron i korzeni, co uniemożliwia wymianę gazową;
- opieraniem o drzewa narzędzi i elementów rusztowań;
- pozostawianiem przez dłuższy czas otwartych wykopów przy drzewach, co prowadzi do przesuszenia systemów korzeniowych;
- niezabezpieczeniem odkrytych korzeni;
- mechanicznym wykonywaniem wykopów w pobliżu drzew;
- zdewastowaniem (przysypaniem ziemią z wykopów i rozjeżdżeniem) trawy;
- brakiem przygotowania podłoża dla przejazdu sprzętu budowlanego w pobliżu drzew, co powoduje zagęszczenie gruntu i uszkodzenie korzeni.

Wpisem do dziennika budowy z 20 sierpnia 2012 r. Kierownik Budowy poinformował o dokonaniu zabezpieczeń drzew zgodnie z zaleceniami.

Pismem z 14 września 2012 r. Projektant poinformował Urząd o stwierdzonym cztery dni wcześniej braku poprawy jakości prac związanych z wykonaniem nawierzchni ścieżek i ciągów pieszo-jezdnych. Urząd przekazał powyższe zastrzeżenia Wykonawcy oraz Inspektorowi Nadzoru pismami z 20 września 2012 r., żądając prowadzenia prac zgodnie z projektem i należytego wykonywania obowiązków, przy czym Wykonawcę poinformował m.in. o stwierdzonych przez

Inwestora podczas wizji w terenie: braku odpowiedniego zabezpieczenia drzew i innych roślin, ich uszkadzaniu podczas prowadzenia robót oraz rozjeżdżeniu Parku przez ciężki sprzęt budowlany.

[Dowód: akta kontroli str. 404-416, 1157-1178]

Protokoły odbioru robót[28] nie zawierały zapisów dotyczących utrzymania drzewostanu.

[Dowód: akta kontroli str. 352-369, 762, 1182-1189, 1195]

Kierownik Budowy zeznał: *„W początkowej fazie robót nie zabezpieczono od razu wszystkich drzew, natomiast zabezpieczenie następowało sukcesywnie w miarę prowadzonych prac. Drzewa, w obrębie których prowadzone były roboty budowlane, zabezpieczono poprzez oznaczenie ich biało-czerwoną taśmą oraz dookoła drzew zamontowano płotki z desek ograniczających dostęp do drzew. Natomiast inspektor nadzoru sposób zabezpieczenia uważał za niewystarczający."* Zeznał również, że: w toku postępu robót drzewa zostały oszalowane; nie składowano materiałów budowlanych pod koronami drzew; prace były wykonywane z wykorzystaniem sprzętu mechanicznego, jednak w momencie zagrożenia systemu korzeniowego przechodzono do prac ręcznych; w przypadku odsłonięcia korzeni starano się je niezwłocznie zasypywać; zranienia drzew zabezpieczano odpowiednimi środkami; nie pozostawiano gruzu, betonu i innych zanieczyszczeń.

[Dowód: akta kontroli str.705-708]

Koordynujący Inspektor Nadzoru zeznał: *„Na początku rozpoczęcia robót drzewa były niezabezpieczone, wobec czego zwracałem wykonawcy uwagę i ponadto dokonywałem stosownych wpisów w dzienniku budowy, które nie odnosiły skutku. W dniu 17 sierpnia 2012 r. napisałem pismo do wykonawcy* […] *odnośnie braku zabezpieczeń drzewostanu. Roboty postępowały a drzewa, które były w bezpośrednim pobliżu prac nie zostały zabezpieczone. W odpowiedzi uzyskałem informację, że wykonawca poinformował i poinstruował swoich podwykonawców o obowiązku zabezpieczenia drzew".* Ponadto zeznał: *„Nie wszystkie prace w obrębie systemów korzeniowych były wykonywanie ręcznie, ze względu na brak możliwości występujących warunków technicznych (głębokie wykopy związane z kanalizacją). Natomiast zgodnie z projektem roboty ręczne były wykonywane przy układaniu kabli oświetleniowych. Prowadzone roboty ziemne były prowadzone zgodnie z projektem (przedmiary robót). System korzeniowy był przerywany tylko w wyniku prowadzenia wykopów na kanalizację. W toku robót starano się okrywać korzenie a wykopy kanalizacyjne były otwarte najwyżej jeden dzień."* Zeznał również, że: nie było możliwe (z uwagi na dużą liczbę drzew) zorganizowanie ruchu sprzętu budowlanego i składowania materiałów poza rzutami koron (ruch ten odbywał się po istniejących alejkach asfaltowych); zranienia korzeni były zabezpieczane odpowiednim środkiem; nie stwierdził przypadków zakopywania resztek materiałów budowlanych.

[Dowód: akta kontroli str. 699-704]

Inspektor Nadzoru nad robotami instalacyjno-inżynieryjnymi i drogowymi zeznał, że: zabezpieczenia drzew polegały na owijaniu taśmą i odeskowaniu lub osłonięciu panelami z siatki; w Parku nie odbywał się ruch ciężkiego sprzętu; nie składowano

[28] Protokoły odbioru częściowego robót z dnia: 31 października 2012 r. w zakresie wyrównania nawierzchni obiektów sportowych oraz kształtowania terenów sportowych i rekreacyjnych; 21 listopada 2012 r. w zakresie robót budowlanych związanych z wielofunkcyjnymi obiektami sportowymi, burzenia i rozbiórki obiektów oraz robót ziemnych; 7 grudnia 2012 r. w zakresie renowacji istniejących schodów terenowych oraz przekładki gazu i przeróbki wewnętrznej instalacji gazowej; 12 grudnia 2012 r. w zakresie instalacji oświetlenia w parku i zasilania obiektów. Protokół odbioru końcowego z dnia 17 grudnia 2012 r. Protokół odbioru jakościowego robót z dnia 6 września 2013 r.

materiałów budowlanych w trakcie wykonywanych robót; wykopy były wykonywane przy pomocy sprzętu mechanicznego lekkiego na kołach pneumatycznych, a prace związane z instalacją elektryczną – ręcznie; uszkodzenia korzeni były niezwłocznie opatrywane odpowiednimi środkami; nie stwierdził przypadków zakopywania odpadów w gruncie.

[Dowód: akta kontroli str. 709-711]

Dokumentacja zdjęciowa, sporządzona w okresie od 28 maja do 29 listopada 2012 r. na podstawie § 2 ust. 1 pkt 7 umowy na wykonanie usług w zakresie pełnienia nadzoru inwestorskiego, przedstawia m.in.: brak dróg tymczasowych i oszalowania pni drzew w sposób określony w projekcie wykonawczym, sprzęt budowlany (samochody, koparki) i ślady opon na rozkopanej ziemi pomiędzy drzewami, wykonywanie wykopów koparkami w pobliżu drzew, brak zabezpieczenia odsłoniętych korzeni, materiały budowlane składowane w sąsiedztwie pni.

[Dowód: akta kontroli str. 1233-1282]

2.3 W trakcie trwania inwestycji, w dniu 12 lipca 2012 r., sporządzono wniosek o usunięcie 11 drzew, w związku z zagrożeniem bezpieczeństwa osób przebywających na terenie Parku oraz kolizją z robotami budowlanymi. Po zakończeniu inwestycji, 7 lutego i 26 sierpnia 2013 r. oraz 30 maja 2014 r., sporządzono kolejne wnioski o usunięcie odpowiednio jednego, czterech i siedmiu drzew, w związku z ich złym stanem zdrowotnym lub zagrożeniem bezpieczeństwa. Wnioski te zawierały elementy określone w art. 83 ust. 4 ustawy o ochronie przyrody (w brzmieniu obowiązującym w dniu złożenia wniosku).

W decyzji z 16 sierpnia 2012 r., organ wskazany przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Bielsku-Białej, tj. Starosta Bielski:

- zezwolił na usunięcie 11 drzew, wyznaczając termin jego realizacji na 31 grudnia 2012 r.;
- ustalił opłaty za usunięcie (z uwagi na zły stan zdrowotny i zagrożenie bezpieczeństwa) 10 drzew w łącznej kwocie 487,0 tys. zł oraz, na podstawie art. 86 ust. 1 pkt 4 i 9 ustawy o ochronie przyrody (w brzmieniu obowiązującym w okresie prowadzenia postępowania przez ww. organ), odstąpił od ich pobrania;
- ustalił opłatę za usunięcie (z powodu kolizji z inwestycją) jednego drzewa (lipy), w wysokości 68,9 tys. zł, z odroczeniem jej zapłaty na okres trzech lat;
- zobowiązał Prezydenta Miasta do nasadzenia zastępczego przynajmniej jednego drzewa w terminie do 31 grudnia 2013 r.

Drzewa usunięto oraz dokonano nasadzenia zastępczego w terminach określonych w powyższej decyzji.

[Dowód: akta kontroli str. 227-233, 239, 485-493, 551-552, 560-574, 1111]

W decyzjach z 29 marca i 21 listopada 2013 r. oraz 29 lipca 2014 r. organy wskazane przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Bielsku-Białej, tj. Starosta Bielski (w przypadku pierwszej i trzeciej decyzji) oraz Starosta Pszczyński (w przypadku drugiej decyzji):

- zezwoliły na usunięcie (z uwagi na zły stan zdrowotny lub zagrożenie bezpieczeństwa) odpowiednio jednego, czterech i siedmiu drzew objętych ww. trzema wnioskami oraz (w przypadku ostatniej decyzji) dwóch dodatkowych, wyznaczając terminy jego realizacji odpowiednio na: 31 grudnia 2013 r. oraz 30 kwietnia i 31 grudnia 2014 r.;

– ustaliły opłaty z tego tytułu w wysokości odpowiednio 91,3 tys. zł, 111,7 tys. zł i 719,7 tys. zł oraz, na podstawie art. 86 ust. 1 pkt 4 lub 9 ustawy o ochronie przyrody (w brzmieniu obowiązującym w okresie prowadzenia postępowań przez ww. organy), odstąpiły od ich pobrania.

Drzewa zostały usunięte w wyznaczonych terminach, z wyjątkiem drzewa objętego decyzją z 29 marca 2013 r., którego stan uległ poprawie w związku z zastosowaniem zabiegów ochronnych przed szrotówkiem kasztanowcowiaczkiem.

[Dowód: akta kontroli str. 234-238, 240-244, 494-512, 551-552, 1111-1112,1127]

2.4 Po zakończeniu rewitalizacji Parku, w dniu 24 września 2013 r. zawarto umowę na wykonanie opracowania pn. *Ekspertyza dendrologiczna statyki drzew rosnących w parku przy ul. Słowackiego w Bielsku-Białej*[29], obejmującego pomiar statyki metodą Elasto-Inclino trzech oraz ocenę statyki metodą szacunkową SIA[30] 30 wybranych drzew.

Wnioski z pomiaru statyki trzech drzew[31] (zawarte w części A) były następujące:

– wartość określająca wytrzymałość pni sosny i topoli na złamania oraz ich stabilność w gruncie była za niska, a w przypadku klonu nieprawdopodobnie niska;
– sosna i topola charakteryzowały się niską, a klon średnią witalnością;
– sosnę i topolę określono jako drzewa niebezpieczne, a klon – jako skrajnie niebezpieczny;
– zalecono usunięcie sosny i klonu (lub stałą kontrolę w przypadku ich pozostawienia) oraz bezwzględne usunięcie klonu.

[Dowód: akta kontroli str. 108-143]

W związku z powyższym, usunięto klon, natomiast pozostawiono sosnę i topolę. Sosna przewróciła się 8 lipca 2015 r. podczas huraganowego wiatru, a topolę objęto wnioskiem o zezwolenie na jej usunięcie w sierpniu 2016 r.

[Dowód: akta kontroli str. 612-652, 774, 1125, 1150-1151]

Wnioski z oceny statyki 30 drzew[32] (zawarte w części B) były następujące:

– najstarsze drzewa posiadały złą konstrukcję (rozrastały się w górnych partiach i środek naporu wiatru się podnosił), której przyczyną były niewłaściwe cięcia (podkrzesywanie, amputowanie konarów w dolnych partiach);
– prace rewitalizacyjne wywarły negatywny wpływ na drzewa (co będzie skutkowało ich stopniowym obumieraniem w następnych latach) poprzez odsłonięcie korzeni (obniżenie poziomu gruntu); pokrycie powierzchni w obrębie rzutu koron gliną, nawierzchnią brukową, tartanem; poranienie pni i korzeni oraz ubicie gleby przez ciężki sprzęt; poranienie lub zredukowanie korzeni w wyniku układania instalacji (kabli, rurociągów);
– stan zdrowotny drzew był zróżnicowany (na pniach, odziomkach i korzeniach występowały agresywne huby);
–

[29] Nr OS-OP.611.1.2013 z 24 września 2013 r., o wartości 10,0 tys. zł brutto, z terminem realizacji do 29 listopada 2013 r.
[30] Static Impact Assessment.
[31] Sosny wejmutki, klonu zwyczajnego i topoli białej (w *Inwentaryzacji zieleni* ujętych odpowiednio pod nr 17, 118 i 123).
[32] Do oceny statyki wybrano drzewa z widocznymi defektami i uszkodzeniami, które znajdowały się w większości w rejonach intensywnie przebudowywanych w ramach rewitalizacji i silnie uczęszczanych (rejony alejek, wejścia, placu zabaw), ujęte w *Inwentaryzacji zieleni* pod nr 9, 53, 76, 77, 80, 81, 87, 117, 119, 120, 121, 122, 128, 131, 132, 133, 147, 149, 219, 267, 274, 276, 278, 341, 346, 357, 364, 376, 387 i 388.

– dziewięć drzew[33] wykazywało dość dobrą żywotność, 14[34] – słaby stan zdrowotny z możliwością nieznacznej regeneracji, a siedem[35] – bardzo słaby stan zdrowotny bez możliwości regeneracji;
– 17 drzew[36] zakwalifikowano do usunięcia (w tym cztery[37] do pilnego) ze względu na ich stan statyki.

[Dowód: akta kontroli str. 144-162]

W związku z powyższym, trzy[38] drzewa usunięto, a 11[39] pozostawiono, gdyż, jak wyjaśnił Pełnomocnik Prezydenta ds. Społecznych, w latach następnych nie wystąpiły oznaki zamierania. W trzech przypadkach[40], z wnioskiem o zezwolenie na usunięcie drzew wystąpiono w sierpniu 2016 r., gdyż w dwóch przypadkach pojawiła się znaczna ilość posuszu, a w jednym przypadku drzewo rosło na placu zabaw.

Pełnomocnik Prezydenta ds. Społecznych wyjaśnił, że liczono na zachowanie przynajmniej niektórych drzew spośród tych zakwalifikowanych do usunięcia, a wycinkę zaczęto wykonywać sukcesywnie, wybierając do usunięcia w pierwszej kolejności przypadki budzące największy niepokój.

[Dowód: akta kontroli str. 1118-1119, 1125-1127]

W *Ekspertyzie dendrologicznej z 2013 r.* (część B) przedstawiono również zalecenia, mające na celu poprawę kondycji i warunki rozwoju drzew, tj.: zabezpieczenie dynamiczne koron (przycinanie i usuwanie drzew konkurencyjnych, usunięcie posuszu); usunięcie warstwy gliny z korzeni drzew; stworzenie programu bieżącej kontroli i pielęgnacji drzew; zapewnienie corocznego przeglądu wszystkich drzew przez jedną wyspecjalizowaną firmę; zamieszczenie w Parku (w rejonach o dużym natężeniu ruchu) tablic informacyjnych zwracających uwagę na możliwość łamania się gałęzi i konarów podczas wichur, wyładowań atmosferycznych i upałów.

[Dowód: akta kontroli str.154-162]

Ponadto, autor części A i B *Ekspertyzy dendrologicznej z 2013 r.* przekazał do Urzędu część C *Ogólne uwagi i wpływ prac rewaloryzacyjnych przeprowadzonych w 2012 r. na stan drzewostanu parku im. Słowackiego w Bielsku-Białej* (poza zakresem zamówienia i bez wynagrodzenia), które przedstawiały się następująco:

– usunięcie (przed rozpoczęciem rewitalizacji Parku) 151 drzew i krzewów poprawiło stosunki przestrzenno-świetlne drzewostanu (poprzednio panowało nadmierne zwarcie i zagęszczenie, co powodowało deformację drzew i zagłuszenie krzewów);

– wprowadzenie i użycie w Parku podczas prac rewitalizacyjnych ciężkiego sprzętu spowodowało znaczące pogorszenie warunków glebowych oraz uszkodzenie wielu pni, odziomków i korzeni drzew;

– zanieczyszczenie gleby kamieniami oraz rozplantowanie masy gliny z wykopów na dużej powierzchni Parku, zwłaszcza pod drzewami, ograniczyło przenikanie tlenu i wody opadowej do korzeni drzew;

---

[33] Ujętych w *Inwentaryzacji zieleni* pod nr: 122, 131, 219, 274, 276, 346, 357, 387 i 388.
[34] Ujętych w *Inwentaryzacji zieleni* pod nr: 9, 53, 76, 77, 80, 81, 128, 132, 147, 267, 278, 341, 364 i 376.
[35] Ujętych w *Inwentaryzacji zieleni* pod nr: 87, 117, 119, 120, 121, 133 i 149.
[36] Ujętych w *Inwentaryzacji zieleni* pod nr: 9, 53, 76, 77, 87, 119, 121, 122, 131, 133, 147, 149, 274, 346, 364, 387 i 388.
[37] Ujęte w *Inwentaryzacji zieleni* pod nr: 121, 122, 133 i 147.
[38] Ujęte w *Inwentaryzacji zieleni* pod nr: 121, 149 i 364.
[39] Ujętych w *Inwentaryzacji zieleni* pod nr: 9, 53, 76, 77, 87, 133, 147, 274, 346, 387 i 388.
[40] Ujętych w *Inwentaryzacji zieleni* pod nr: 119, 122 i 131.

- podwyższenie części alejek parkowych wymusiło podwyższenie gruntu i doprowadziło do przysypania niektórych drzew;
- obniżenie poziomu alejek parkowych i zmiana ukształtowania terenu doprowadziła do uszkodzenia korzeni wielu drzew;
- prowadzenie prac ziemnych spowodowało uszkodzenie (rozrywanie i łamanie) systemów korzeniowych;
- wykonane odwodnienie było sprzeczne z ideą gospodarowania wodą na terenach zielonych;
- betonowa podbudowa pod nawierzchniami spowodowała uszkodzenie korzeni oraz pogorszenie możliwości (a nawet uniemożliwienie) ich regeneracji;
- prowadzenie w wykopach kabli dla oświetlenia parkowego spowodowało uszkodzenie korzeni drzew, instalacja oświetlenia pomników przyrody wpłynęła negatywnie na ich stan;
- odpady z usuwanych alejek (gruz i rozdrobniony asfalt) zostały płytko zakopane w Parku.

[Dowód: akta kontroli str.163-170, 547-549, 553, 700-710, 721-722, 765]

Autor *Ekspertyzy dendrologicznej z 2013 r.* zeznał, że podstawą do sformułowania zawartych w części C uwag były jego własne obserwacje, udokumentowane wykonanymi przez niego zdjęciami oraz zdjęcia dostarczone przez Stowarzyszenie Mieszkańców Osiedla im. Wojewody Grażyńskiego w Bielsku-Białej[41].

[Dowód: akta kontroli str. 696-698]

Pełnomocnik Prezydenta ds. Społecznych wyjaśnił, że Urząd nie zlecił opracowania *Ogólnych uwag o wpływie prac rewaloryzacyjnych przeprowadzonych w 2012 r. na stan drzewostanu parku im. Słowackiego w Bielsku-Białej* i nie posiada informacji dlaczego to opracowanie zostało wykonane.

[Dowód: akta kontroli str. 695, 704, 1118]

W związku z wynikami *Ekspertyzy dendrologicznej z 2013 r.*, w dniu 31 marca 2014 r. zawarto umowę na opracowanie *Programu opieki nad drzewostanem w Parku w latach 2014–2015*[42]. Realizując ten program, usunięto z koron drzew wykwity jemioły pospolitej, usunięto (włącznie z wyfrezowaniem pni) niektóre drzewa wskazane w ekspertyzie dendrologicznej z 2013 r., wykonano zabiegi ochronne przeciwko szkodnikom kasztanowców (polegające na założeniu na pnie opasek lepowych z dyspergentem feromonowym oraz zawieszeniu w koronach pułapek feromonowych), założono budki lęgowe dla ptaków, na bieżąco wykonywano zabiegi sanitarno-pielęgnacyjne koron drzew, zbierano i utylizowano opadłe liście z kasztanowców oraz usuwano konkurencyjne samosiewy. Pracownicy Wydziału Gospodarki Miejskiej prowadzili również stały monitoring stanu zachowania dendroflory parkowej.

[Dowód: akta kontroli str. 171-184, 513-542, 553-554]

W dniu 9 lipca 2015 r. zlecono sporządzenie opinii dendrologicznej dotyczącej powalonego drzewa parkowego (sosny wejmutki)[43]. Z przedłożonej opinii wynikało, że drzewo zostało powalone przez huraganowy wiatr, wskutek utraty statyki, spowodowanej rozkładem drewna przez patogeny grzybowe (czyreń sosnowy),

[41] Zwanym dalej „SMOG".
[42] Nr GM.271.20.2014 z 31 marca 2014 r., o wartości 4,3 tys. zł brutto, z terminem realizacji do 31 marca 2014 r.
[43] Za kwotę 492 zł, z terminem realizacji do 15 lipca 2015 r.

zwłaszcza w strefie systemu korzeniowego, odziomka i dolnej części pnia. Według powyższej opinii dendrologicznej, sosna prezentowała się jako drzewo zdrowe, gdyż proces rozkładu drewna był z zewnątrz niewidoczny, jednakże w warunkach nieekstremalnych drzewo zamarłoby na stojąco.

[Dowód: akta kontroli str.185-193]

W lipcu 2016 r. została sporządzona *Analiza stanu zachowania trzydziestu dwóch wskazanych egzemplarzy drzew rosnących na terenie Parku im. Juliusza Słowackiego w Bielsku-Białej*. W analizie tej wskazano, że została ona wykonana w związku z toczącym się postępowaniem administracyjnym w sprawie nieprawidłowości podczas wykonywania prac ziemnych w obrębie brył korzeniowych drzew w Parku, prowadzonym przez Starostę Bielskiego[44]. Wyboru 32 egzemplarzy[45] do analizy dokonano przy udziale przedstawicieli Urzędu, Starostwa Powiatowego w Bielsku-Białej oraz SMOG. W wyniku analizy, w pięciu przypadkach[46] w pełni potwierdzono, że główną przyczyną osłabienia stanu lub obumarcia drzew były prowadzone w 2012 r. roboty ziemne, a w 16[47] – uznano częściową zasadność stwierdzeń SMOG (w tym w pięciu przypadkach wskazano, że prowadzone prace nie były główną przyczyną złego stanu drzew, a w siedmiu przypadkach – że ich stan nie uzasadnia uznania drzew za zniszczone[48]). Pokreślono też, że prace ziemne związane z instalacją fontanny rynnowej wywarły istotny negatywny wpływ na strefę korzeniową drzew rosnących w głównej alei Parku.

[Dowód: akta kontroli str. 1504-1575]

W dniu 9 sierpnia 2016 r. zawarto umowę na wykonanie ekspertyzy drzew rosnących m.in. w Parku[49] (w tym wytypowanie drzew wymagających przeglądu, ocenę ich stanu fitosanitarnego i statyki, opracowanie programu pielęgnacji oraz sporządzenie tabelarycznej bazy danych poszczególnych drzew). W październiku 2016 r. sporządzono opracowanie pn. *Ekspertyza dendrologiczna dotycząca określenia stanu zachowania i prawdopodobnych oddziaływań na otoczenie wybranych egzemplarzy drzew rosnących na terenie Parku im. Juliusza Słowackiego w Bielsku-Białej z zaleceniami pielęgnacyjnymi*. W opracowaniu tym, w formie tabelarycznej oraz kart diagnostycznych, zawarto informacje dotyczące 166 wybranych drzew (m.in. w zakresie wymiarów, warunków siedliskowych, wyglądu, stanu fitosanitarnego, witalności, statyki, oddziaływania na otoczenie, rokowań, zalecanych zabiegów). Rokowania dotyczące 16 drzew określono jako negatywne, 49 – niepewne, 74 – umiarkowanie pozytywne i 27 – pozytywne. Do usunięcia zakwalifikowano 19 drzew.

[Dowód: akta kontroli str. 1179-1181, 1588-1607]

W dniu 24 sierpnia 2016 r. powołano, zgodnie z art. 49 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli[50], biegłą w dziedzinie gospodarowania drzewostanem[51], w celu sporządzenia sprawozdania (zawierającego opis przeprowadzonych badań wraz z wydaną na ich podstawie

---

[44] Starosta Bielski został wyznaczony do załatwienia sprawy przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Bielsku-Białej postanowieniem z dnia 18 maja 2015 r., w związku z pismem SMOG dotyczącym nieprawidłowości podczas prac ziemnych w obrębie bryły korzeniowej drzew w Parku.

[45] Ujętych w *Inwentaryzacji zieleni* pod nr: 5, 32, 33, 34, 35, 38, 41, 108, 112, 114, 115, 116, 117, 119, 120, 122, 123, 128, 131, 136, 165, 167, 183, 193, 211, 215, 286, 371, 619 i 620, 684 i 695.

[46] Ujętych w *Inwentaryzacji zieleni* pod nr: 34, 115, 128, 619 i 620.

[47] Ujętych w *Inwentaryzacji zieleni* pod nr: 5, 33, 35, 38, 108, 112, 114, 116, 117, 119, 120, 123, 131, 167, 193 i 371.

[48] W analizie nie zdefiniowano pojęcia „zniszczenia drzewa".

[49] Nr GM.271.71.2016 z 9 sierpnia 2016 r., o wartości 25,3 tys. zł brutto.

[50] Dz. U. z 2015 r. poz. 1096 ze zm., zwanej dalej „ustawą o NIK".

[51] Dr inż. nauk rolniczych w zakresie ogrodnictwa (specjalizacja: architektura krajobrazu), autorka publikacji dotyczących ochrony drzewostanu na terenie budowy.

opinią) w zakresie: zaprojektowania i wykonania odpowiednich prac zabezpieczających 33 drzewa[52] przed negatywnymi skutkami realizacji zadania rewitalizacji Parku, wpływu przeprowadzonych robót na stan tych drzew oraz przestrzegania zakazów ustanowionych przez Radę Miejską dla pomników przyrody[53]. Poniżej przedstawiono główne wnioski wynikające ze sprawozdania pn. *Ekspertyza w sprawie wpływu przebudowy Parku im. Juliusza Słowackiego w Bielsku-Białej na drzewa rosnące na jego terenie* sporządzonego przez ww. biegłą.

- Projekt dotyczący zadania rewitalizacji Parku wykonano bez uwzględnienia rozwiązań zmniejszających wpływ infrastruktury na drzewostan, a wręcz wybrane zostały rozwiązania „najgorsze z możliwych" (najbardziej inwazyjne względem drzew), tj. podbudowy pod nawierzchnie wykonane przy użyciu cementu i prowadzenie instalacji metodą otwartych wykopów, w sytuacji gdy przy fontannach można było zastosować nawierzchnie nadwieszane nad korzeniami, a w systemie korzeniowym – nawierzchnie wodoprzepuszczalne z bardzo płytkim obrzeżem. Niekorzystne rozwiązania projektowe przyczyniły się do uszkodzenia korzeni dwóch pomników przyrody[54] oraz zniszczenia ośmiu drzew w rejonie fontann[55]. W części projektu wykonawczego sporządzonej dla branży zieleni (tom I *Projekt zieleni i gospodarka drzewostanem*), zawarto prawidłowe zasady ochrony zieleni istniejącej (pkt I.12.0), obowiązujące przy realizacji robót we wszystkich branżach. W pozostałych częściach opisy były standardowe dla poszczególnych branż, niedostosowane do specyfiki terenu zadrzewionego (Parku).
- Wykonawca nie zapewnił stosowania powyższych zaleceń. Prace zostały wykonane w sposób właściwy dla terenów niezadrzewionych i niedopuszczalny dla terenów porośniętych drzewami. W wyniku prowadzenia robót nastąpiły uszkodzenia mechaniczne korzeni drzew, zagęszczenie gleby oraz zmiana poziomu gruntu, co skutkowało zniszczeniem 29[56] i uszkodzeniem trzech[57] (w tym dwóch pomników przyrody) z 33 objętych badaniem drzew. Za zniszczenie drzewa uznano przypadki, w których nie stwierdzono prawidłowych procesów życiowych oraz rokowań długiego i bezpiecznego rozwoju, albowiem zgodnie z definicją zawartą w art. 5 pkt 26e ustawy o ochronie przyrody (w brzmieniu obecnie obowiązującym[58]), żywotność drzewa to prawidłowy przebieg ogółu jego procesów życiowych.
- Realizacja inwestycji na terenie Parku wymagała zapewnienia regularnego nadzoru (przynajmniej raz w tygodniu) ze strony osoby posiadającej

---

[52] Ujęte w *Inwentaryzacji zieleni* pod nr: 5, 32, 33, 34, 35, 38, 41, 108, 112, 114, 115, 116, 117, 119, 120, 122, 123, 128, 131, 132, 136, 165, 167, 183, 192, 193, 211, 215, 286, 370, 371, 619 i 620.

[53] Dla dwóch pomników przyrody rosnących w Parku zakazy te zawarto w uchwale Rady Miejskiej w Bielsku-Białej nr LX/1909/2006 z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody w Bielsku-Białej i wprowadzenia zakazów właściwych dla tych obiektów.

[54] Ujętych w *Inwentaryzacji zieleni* pod nr: 211 i 286.

[55] Ujętych w *Inwentaryzacji zieleni* pod nr: 33, 34, 35, 38, 41, 112, 114 i 115.

[56] Ujętych w *Inwentaryzacji zieleni* pod nr: 5, 32, 33, 34, 35, 38, 41, 108, 112, 114, 115, 116, 117, 119, 120, 122, 123, 128, 131, 132, 165, 167, 192, 193, 215, 370, 371, 619 i 620. W opinii biegłej, zniszczenie drzew winno skutkować wymierzeniem, na podstawie art. 88 ust. 1 pkt 3 w zw. z art. 89 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, administracyjnej kary pieniężnej (łącznie 972,5 tys. zł, przyjmując stawki określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 25 sierpnia 2016 r. w sprawie opłat za usunięcie drzew i krzewów Dz. U. z 2016 r., poz. 1354). Zgodnie z art. 88 ust. 4 ustawy o ochronie przyrody, termin płatności kar wymierzonych na podstawie ust. 1 pkt 3 odracza się na okres 5 lat, jeżeli stopień zniszczenia drzewa lub krzewu nie wyklucza zachowania jego żywotności. Stosownie do art. 88 ust. 6 ustawy o ochronie przyrody, kara jest umarzana po upływie 5 lat od dnia, w którym decyzja o odroczeniu terminu płatności kary stała się ostateczna, i po stwierdzeniu zachowania żywotności drzewa lub krzewu, lub braku żywotności drzewa lub krzewu z przyczyn niezależnych od podmiotu ukaranego. Zgodnie z art. 88 ust. 7 ustawy o ochronie przyrody, w przypadku stwierdzenia, że drzewo lub krzew obumarły przed upływem 5 lat od dnia, w którym decyzja o odroczeniu terminu płatności kary stała się ostateczna, karę uiszcza się niezwłocznie, chyba że drzewo lub krzew nie zachowały żywotności z przyczyn niezależnych od podmiotu ukaranego.

[57] Ujętych w *Inwentaryzacji zieleni* pod nr: 183, 211 i 286.

[58] W brzmieniu ustawy o ochronie przyrody, obowiązującym w czasie realizacji zadania rewitalizacji Parku, nie uwzględniono definicji żywotności drzewa, ani definicji jego zniszczenia.

odpowiednie kwalifikacje w branży zieleni (np. dendrologa), co umożliwiłoby skuteczne reagowanie na błędy organizacyjne i projektowe, w celu ochrony drzew na różnych etapach procesu budowlanego.

[Dowód: akta kontroli str. 1190, 1283-1385, 1609-1611]

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1) Urząd nie podjął skutecznych działań w celu zapewnienia przez Wykonawcę rzetelnego stosowania, w trakcie robót prowadzonych w ramach zadania rewitalizacji Parku, zawartych w projekcie wykonawczym (tom I *Projekt zieleni i gospodarka drzewostanem* pkt I.12.0) zasad ochrony zieleni istniejącej (prawidłowego oszalowania pni drzew, ręcznego wykonywania prac w pobliżu korzeni i zabezpieczania przed wyschnięciem w przypadku ich odkrycia, pozostawienia gruntu pierwotnego na istniejącym poziomie oraz zakazów magazynowania materiałów budowlanych i ruchu sprzętu budowlanego pod koronami drzew, w sytuacji niezapewnienia dróg tymczasowych wykonanych zgodnie z projektem). W rezultacie, jak stwierdziła biegła w dziedzinie gospodarowania drzewostanem (pkt 2.4 niniejszego wystąpienia), wystąpiły uszkodzenia mechaniczne korzeni drzew, zagęszczenie gleby oraz zmiana poziomu gruntu, co spowodowało zniszczenie lub uszkodzenie drzew w Parku. Powyższe ustalenia wskazują zatem, że roboty prowadzono z naruszeniem art. 82 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody (w brzmieniu obowiązującym przed 28 sierpnia 2015 r.), stanowiącym że prace ziemne oraz inne prace związane z wykorzystaniem sprzętu mechanicznego lub urządzeń technicznych, prowadzone w obrębie bryły korzeniowej drzew lub krzewów na terenach zieleni lub zadrzewieniach powinny być wykonywane w sposób najmniej szkodzący drzewom lub krzewom. Naruszono również zakaz uszkadzania pomników przyrody, zawarty w uchwale Rady Miejskiej w sprawie ustanowienia pomników przyrody w Bielsku-Białej i wprowadzenia zakazów właściwych dla tych obiektów[59].

[Dowód: akta kontroli str. 312-313, 404-416, 795-816, 1152-1178, 1233-1282, 1291-1301, 1335-1341, 1373-1375, 1379-1383, 1609-1611]

Prezydent oraz jego Pełnomocnik ds. Społecznych wyjaśnili: *„W okresie prowadzenia robót budowalnych na terenie Parku Słowackiego od maja do lipca 2012 r. nie wystąpiła definitywna potrzeba specjalistycznego zabezpieczenia drzewostanu. Prace w głównej mierze skupione były wokół budowy parkingu wielopoziomowego, przebudowy pawilonu parkowego oraz budowy komór fontann. Mniej więcej dopiero początkiem lipca 2012 r. front robót przeniósł się w rejon terenów zadrzewionych. Uwagi w zakresie zabezpieczenia drzew były przekazywane przez pracowników tut. Urzędu Wykonawcy i Inspektorowi Nadzoru na terenie budowy głównie w formie ustnej. Do kompetencji Inspektora Nadzoru należało kontrolowanie Wykonawcy w zakresie zabezpieczenia drzew, zgodnie z dokumentacją projektowo-budowlaną, obowiązującymi umowami oraz przepisami prawa."*

[Dowód: akta kontroli str. 1229-1232]

Naczelnik Wydziału Gospodarki Miejskiej wyjaśnił: *„Zgodnie z umową* […] *pełną kontrolę w zakresie prowadzonych robót budowlanych na terenie Parku Słowackiego zgodnie z projektem wykonawczym, w tym kontrolę zieleni pod kątem*

[59] Nr LX/1909/2006 z dnia 27 czerwca 2006 r.

zabezpieczenia istniejącego drzewostanu […] *i ochrony systemu korzeniowego, prowadził Inspektor Nadzoru. Zamawiający w ograniczony sposób kontrolował prowadzone prace z powodu braku odpowiedniej wiedzy technicznej. Wszelkie uwagi dotyczące zauważonych nieprawidłowości na terenie budowy były natychmiast zgłaszane Wykonawcy i Inspektorowi Nadzoru. To w ich kompetencjach leżało, aby przestrzegać zapisów dokumentacji projektowej, umów oraz przepisów prawa w tym zakresie.* […] *Wykonawca nie stosował się do wszystkich przekazywanych wytycznych Inspektora Nadzoru i Zamawiającego.* […] *Wykonawca był wielokrotnie wzywany do prowadzenia prac budowlanych w taki sposób, aby jak najmniej ingerował w tereny zielone* […], *a także zabezpieczał istniejący drzewostan oraz prowadził prace w sposób nieuszkadzający systemu korzeniowego".*

[Dowód: akta kontroli str. 1152-1156]

NIK zwraca uwagę, że STWiOR określała m.in. następujący wymóg: *„Istniejące drzewa mają zostać zachowane i odpowiednio zabezpieczone przez cały czas, w szczególności w celu niedopuszczenia do uszkodzeń korzeni, pni i konarów"*, a we wskazanym okresie (od maja do lipca 2012 r.) na terenie Parku prowadzone były roboty zagrażające w szczególności korzeniom drzew, tj. przede wszystkim rozbiórka starej (asfaltowej) nawierzchni alejek oraz wykonywanie wykopów (pod instalację oświetlenia, kanalizację deszczową, budynek parkingu oraz fontanny).

Nie kwestionując faktu, iż do obowiązków Inspektorów Nadzoru należało wyegzekwowanie od Wykonawcy zapewnienia stosowania zasad ochrony zieleni istniejącej, NIK zauważa, że wobec braku pożądanych rezultatów pełnienia nadzoru inwestorskiego, Urząd miał możliwość i w związku z tym winien był zintensyfikować działania mające na celu przestrzeganie tych zasad.

Zgodnie bowiem z § 16 ust. 12 umowy na wykonanie robót budowlanych: *„Jeżeli Wykonawca wykonywać będzie roboty w sposób wadliwy albo sprzeczny z nin. umową, Zamawiający może wezwać go do zmiany sposobu wykonywania i wyznaczyć mu w tym celu odpowiedni termin. Po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu Zamawiający może od nin. Umowy odstąpić albo powierzyć poprawienie lub dalsze wykonywanie nin. Umowy innej osobie na koszt i niebezpieczeństwo Wykonawcy, na co Wykonawca wyraża nieodwołalną i bezwarunkową zgodę. W takim przypadku koszty, o których mowa w zdaniu poprzednim Zamawiający jest uprawniony pokryć z zabezpieczenia należytego wykonania nin. Umowy."* Tymczasem w ciągu siedmiu miesięcy prowadzenia robót w Parku (od 17 maja do 17 grudnia 2012 r.), pomimo wielokrotnego wizytowania terenu inwestycji przez przedstawicieli Urzędu, udokumentowane działania, podjęte w celu wyegzekwowania od Wykonawcy zapewnienia realizacji obowiązku stosowania zasad ochrony zieleni istniejącej, nastąpiły dopiero po otrzymaniu alarmujących pism Projektanta z 6 sierpnia oraz 14 września 2012 r. Działania te polegały na wezwaniu Wykonawcy (pisma z 8 sierpnia[60] i 20 września 2012 r.) oraz podmiotu pełniącego nadzór inwestorski (pismo z 20 września 2012 r.) do należytego wykonywania obowiązków (w tym zabezpieczenia drzew), pod groźbą odstąpienia od zawartych z nimi umów.

[Dowód: akta kontroli str. 339, 807, 817-835, 858, 862, 1152-1178, 1216-1217]

[60] Żądanie zabezpieczenia drzew zawarto również w protokole z narady przedstawicieli Urzędu, Wykonawcy i Inspektorów Nadzoru z dnia 8 sierpnia 2012 r.

2) Do dnia zakończenia kontroli, Urząd nie podjął z własnej inicjatywy działań zmierzających do pociągnięcia Wykonawcy do odpowiedzialności za zniszczenie drzew[61], pomimo że:

– posiadał informacje o niezapewnieniu przez Wykonawcę rzetelnego stosowania zasad ochrony zieleni istniejącej (w tym zabezpieczenia istniejącego drzewostanu) oraz *Ekspertyzę dendrologiczną z 2013 r.*, wskazującą negatywne skutki tego zaniechania;

– w umowie na wykonanie robót budowlanych postanowiono, że Wykonawca zobowiązuje się ją wykonywać w taki sposób, aby ani Zamawiający, ani żadna osoba trzecia nie doznali szkody pozostającej w związku z wykonywaniem umowy (w szczególności wydzielić i zabezpieczyć teren prowadzonych robót) oraz ponosi pełną odpowiedzialność za naruszenie przepisów dotyczących ochrony środowiska na terenie prowadzonych robót, w stopniu całkowicie zwalniającym od tej odpowiedzialności Zamawiającego.

[Dowód: akta kontroli str. 115-170, 333-334, 404-416, 795-816, 1152-1178, 1233-1282, 1574-1587]

Prezydent Miasta oraz jego Pełnomocnik ds. Społecznych wyjaśnili, że nie można definitywnie stwierdzić, iż w wyniku braku zabezpieczenia drzew nastąpiło uszkodzenie, mające trwały wpływ na ich stan, zarówno w trakcie prowadzenia inwestycji, jak i po jej zakończeniu. Naczelnik Wydziału Gospodarki Miejskiej wyjaśnił, że w *Ekspertyzie dendrologicznej z 2013 r. „…nie ma wyraźnie stwierdzonego negatywnego wpływu rewitalizacji na drzewostan w Parku i nie ma konkretnych przypadków obumarcia drzewa w związku z inwestycją…”*. NIK zwraca uwagę, że Urząd nie zlecił wykonania takiej opinii, w sytuacji gdy posiadane przez niego informacje uzasadniały podejrzenie zniszczenia lub uszkodzenia drzew wskutek działań/zaniechań Wykonawcy.

[Dowód: akta kontroli str. 108-114, 171-176, 185-188, 1179-1181, 1216-1217, 1229-1232, 1455-1466]

Uwagi dotyczące badanej działalności

NIK zwraca uwagę że Urząd, do dnia wszczęcia niniejszej kontroli pozostawił 80% drzew zakwalifikowanych do usunięcia w *Ekspertyzie dendrologicznej z 2013 r.*, licząc na ich regenerację, przy czym jedno z tych drzew zostało powalone huraganowym wiatrem w lipcu 2015 r. Jednocześnie Urząd zrezygnował z realizacji zalecenia sformułowanego w ww. dokumencie, dotyczącego umieszczenia w Parku tablic ostrzegających przed możliwością łamania się gałęzi i konarów podczas wichur, wyładowań atmosferycznych i upałów. Naczelnik Wydziału Gospodarki Miejskiej wyjaśnił: *„…tablice takie musiałyby powstać nie tylko na terenie Parku Słowackiego, ale we wszystkich miejscach, gdzie rosną wysokie drzewa, ponieważ niemal każde starsze drzewo posiada naturalny fizjologiczny posusz. To, że drzewa stanowią tego rodzaju zagrożenie podczas ekstremalnych warunków pogodowych jest zrozumiałe i dotyczy każdego wysokiego drzewa rosnącego w dowolnym miejscu”.*

NIK zwraca uwagę, że po blisko trzech latach, część z drzew zakwalifikowanych do usunięcia w *Ekspertyzie dendrologicznej z 2013 r.*, wskazano jako stwarzające

[61] W związku z pismem SMOG dotyczącym nieprawidłowości podczas prac ziemnych w obrębie bryły korzeniowej drzew w Parku, Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Bielsku-Białej postanowieniem z dnia 18 maja 2015 r. wyznaczyło Starostę Bielskiego do załatwienia sprawy. Postępowanie prowadzone przez ten organ nie zakończyło się wydaniem rozstrzygnięcia. Z uwagi na zmianę przepisów ustawy o ochronie przyrody, pismem z 17 sierpnia 2016 r. Starosta Bielski przekazał sprawę Marszałkowi Województwa Śląskiego, który pismem z 4 listopada 2016 r. zawiadomił stronę (Miasto Bielsko-Biała) o wszczęciu postępowania w sprawie wymierzenia jej administracyjnej kary pieniężnej za zniszczenie drzew rosnących na terenie Parku.

zagrożenie również w *Ekspertyzie dendrologicznej z 2016 r.* Ponadto, w toku niniejszej kontroli stwierdzono bezpośrednie niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia ludzkiego, związane z bardzo złym stanem zdrowotnym dwóch drzew na placu zabaw[62], będących przedmiotem *Ekspertyzy dendrologicznej z 2013 r.* W świetle wyżej przytoczonych okoliczności, zasadnym jest rozważenie możliwości podjęcia innych, niż zabiegi sanitarno-pielęgnacyjne koron, działań zapobiegających zagrożeniom, wynikającym ze złego stanu zdrowotnego drzew w Parku.

[Dowód: akta kontroli str. 115-170, 612-659, 774, 1118-1119, 1125-1127, 1150-1152, 1155, 1588-1607]

Ocena cząstkowa

Urząd nie podjął skutecznych działań w celu zapewnienia przez Wykonawcę rzetelnego stosowania zasad zabezpieczania zieleni istniejącej określonych w dokumentacji projektowej, co wpłynęło negatywnie na kondycję drzew zlokalizowanych w obrębie oddziaływania robót wykonywanych w ramach zadania rewitalizacji Parku. Nie podjął również z własnej inicjatywy działań zmierzających do pociągnięcia Wykonawcy do odpowiedzialności za zniszczenie drzew.

IV. Wnioski

W dniu 5 sierpnia 2016 r., w trybie art. 51 ust. 1 ustawy o NIK, kontroler poinformował Prezydenta Miasta o stwierdzonym w toku oględzin Parku bezpośrednim niebezpieczeństwie dla życia lub zdrowia ludzkiego, wynikającym z bardzo złego stanu zdrowotnego dwóch drzew na placu zabaw. Prezydent Miasta niezwłocznie podjął działania w celu usunięcia niebezpieczeństwa. Wycięto zagrażające bezpieczeństwu konary i posusz, a do właściwego organu skierowano wniosek o wydanie zezwolenia na usunięcie drzew.

[Dowód: akta kontroli str. 653-659, 1150-1151]

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o rozważenie podjęcia działań zmierzających do pociągnięcia Wykonawcy do odpowiedzialności za zniszczenie drzew.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

[62] Ujętych w *Inwentaryzacji zieleni* pod nr: 119 i 120.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dnia 8 grudnia 2016 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach

Kontroler
Monika Kopczyk
Doradca ekonomiczny

.....